

Belediye Meclisleri Çalışmalarının Yürütülmesi ve Belediye Başkanının Yetkileri

Bu makalede, meclis çalışmalarının nasıl yürütüleceği olmakla birlikte, genel bir bilgi olarak ta belediye meclisi toplantılarının türlerine göre usul ve esasları üzerinde durulmuştur.

Belediye Meclisleri Çalışmalarının Yürütülmesi ve Belediye Başkanının Yetkileri

Halil MEMİŞ

I- Giriş

Belediyeler iş ve işlemlerini, karar organlarının yasalara uygun olarak aldıkları kararlar ile Kanunlarla öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde yürütürler.

5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediye organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak belirlenmiştir.

Bu organlardan belediye meclisi, belediyenin üst karar organıdır. Bu niteliği ile farklı siyasi partilerden meclis üyelerinden oluştuğu için de, yer yer siyasi tartışmalara, çekişmelere ve değerlendirmelere sahne olabilmekte, meclis görüşmeleri vatandaşa açık yapıldığı için de kamuoyu açısından da ilgi odağı haline gelebilmektedir.

Her meclisin olduğu gibi, belediye meclisinin de toplantı usul ve esasları ile meclis çalışmalarının nasıl yürütüleceği belli kurallara bağlanmıştır. Özellikle meclis çalışmalarının nasıl yürütüleceği, mecliste disiplinin, nizam ve intizamın nasıl sağlanacağı, meclis üyelerinin düşüncelerini ve görüşlerini ifade etme hakkının nasıl kullanılacağı kurala bağlanmıştır.

Belediye meclislerinin toplantı usul ve esasları ile meclis çalışmalarının yürütülmesi esasları, Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Yazımızın esas amacı, meclis çalışmalarının nasıl yürütüleceği olmakla birlikte, genel bir bilgi olarak ta belediye meclisi toplantılarının türlerine göre usul ve esasları üzerinde kısaca durulacaktır.

II- Belediye Meclislerinin Toplanma Usul ve Esasları

Belediye meclislerinin toplantılarının usul ve esasları değerlendirilirken konunun dörde ayrılarak incelenmesi uygun olacaktır:

- Belediye meclisinin ilk toplantısı
- Belediye meclisinin rutin toplantıları
- Belediye meclisinin olağanüstü toplantıları
- Belediye başkanlığının boşalması halinde yapılacak toplantılar.

A) Belediye Meclisinin İlk Toplantısı

Belediye meclisinin ilk toplantısı, mahalli idareler seçimlerinden sonra yapılan toplantılardır. Belediye meclisi, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Başkanın toplantıya katılamaması durumunda en yaşlı üye toplantıya başkanlık eder. Başkan tarafından meclisin en genç iki üyesi geçici kâtip olarak davet olunur. Başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olduğu tespit edildikten sonra meclis, birinci ve ikinci başkan vekillerini, en az iki kâtip üyeyi seçer. Kâtip üyeler seçildikten sonra en genç iki üye yerlerini seçilmiş kâtip üyelere bırakırlar.

B) Belediye Meclisinin Rutin Toplantıları

Belediye meclis toplantıları her ayın ilk haftası başlatılır ve ara verilmeden tamamlanır. Ancak ilk haftanın tamamının resmi tatile rastlaması halinde takip eden ilk çalışma günü toplantı günü olarak belirlenebilir. Resmi tatile rastlayan günlerde çalışmaya ara verilebilir.

Meclis, toplantıların haftanın hangi günü yapılacağını genel olarak belirleyebileceği gibi, her toplantının sonunda gelecek ay toplantısının hangi gün yapılacağını da kararlaştırabilir. Meclisin bu konuda karar almaması halinde toplantı günü başkan tarafından tayin edilir.

Büyükşehir belediye meclisi her ayın ikinci haftası toplanır. Büyükşehir olan illerdeki ilçe belediye meclisi toplantıları büyükşehir belediye meclisi toplantısından önce

bitirilecek şekilde düzenlenir.

C) Belediye Meclisinin Olağanüstü Toplantıları

Belediye başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde belediye meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere toplantıya çağırır. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur ve ayrıca mutad usullerle ilan edilir. Olağanüstü toplantılarda çağırıcıyı gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemez.

D) Belediye Başkanlığının Boşalması Halinde Yapılacak Toplantılar

Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak;

a) Belediye başkanlığının boşalması veya seçim dönemini aşacak biçimde kamu hizmetinden yasaklanma cezasının verilmiş olması durumunda bir başkan,

b) Başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak biçimde kamu hizmetinden yasaklama cezası alması durumunda bir başkan vekili,

Seçer.

III- Belediye Meclislerinin Çalışmalarının Yürütülmesi ve Başkanın Konumu

A) Genel Olarak

Belediye meclisine, belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanının bulunmadığı durumlarda meclis birinci başkan vekili, onun da olmadığı durumda ikinci başkan vekili meclise başkanlık eder. Belediye başkanı toplantının herhangi bir safhasında da yerini meclis başkan vekiline bırakarak toplantıdan ayrılabilir. Ancak, yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü oturuma, meclis başkan vekili başkanlık yapar. Meclis birinci ve ikinci başkan vekilinin de bulunmaması durumunda, varsa katip üyeler, yoksa en genç iki meclis üyesi tarafından imzalanmış tutanakla durum tespit edilerek toplantı yapılmaksızın meclis kapatılır.

B) Görüşmeler ve Yönetim

Meclis toplantıları yoklama ile başlar. Yoklama, başkanlık divanı yerini aldıktan sonra başkan tarafından yaptırılır. Başkan, toplantı yeter sayısının olduğu anlaşıldığı takdirde birleşimi açar.

Başkan gündeme geçilmeden önce meclise sunulacak konular varsa bildirir, meclis başkanlığına hitaben verilmiş olan dilekçeleri kabul eder ve meclise sunar.

Doğal olarak, belediye meclis üyeleri her zaman gündemle ilgili söz alıp konuşabilirler. Bunun dışında, gündem dışı da konuşma istekleri olabilir. Üyelerin gündem dışı konuşma isteği varsa, bu durum yazılı olarak başkana bildirilir. Söz verip vermemek ve söz verildiğinde süresini ve zamanını belirlemek yetkisi başkana aittir.

Görüşmelerde konuşmak için önceden başkanlıktan söz istenir. İhtisas komisyonuna ve siyasi parti gruplarına söz almada öncelik tanınır. Siyasi parti gruplarına üye sayısı en çok olandan başlamak suretiyle; üyelere söz isteme sırasına göre söz verilir. Bütçe görüşmesinde komisyon raporu okunduktan sonra üyelere söz verilir.

Meclisteki konuşmalar başkana hitaben yapılır. Başkan her zaman söz hakkına sahiptir.

Burada üzerinde durulması gereken hususlardan birisi, gündem dışı veya gündem dahilinde yapılacak konuşmaların içeriğinin nasıl olacağı hususudur. Öncelikle şunun bilinmesinde fayda vardır. Belediye meclislerinin görüşüp karar vereceği konular kanunlarımızla belirlenmiştir. Buna karşılık görüşüp karar veremeyeceği hatta karar verdiği takdirde feshe sebep olabilecek konular da, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belirlenmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre belediye meclisi;

- Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratırsa,
- Belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasî konularda karar alırsa,

İçişleri Bakanlığının bildirim üzerine Danıştayın kararı ile feshedilir.

İçişleri Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde meclisin feshine dair bildirim ile birlikte, karar verilinceye kadar meclis toplantılarının ertelenmesini de ister. Danıştay, bu hususu en geç bir ay içinde karara bağlar.

Feshi gerektiren hususlardan biri, görüleceği üzere belediye meclisinin alacağı kararların niteliği ile ilgilidir. Buna göre, belediye meclisi belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasî konularda karar alırsa bu fesih sebebidir.

Peki, söz alan meclis üyeleri karar alınması yasaklanan konularda konuşur iseler sonuç ne olacaktır?

Kanunda fesih sebebi olarak karar almayı düzenlemiş, belediyenin görevleriyle ilgili olmayan siyasî konularda görüş bildirmenin müeyyidesini hükme bağlamamıştır.

Ancak, hayatın olağan akışının doğal sonucu olarak karar alınamayacak bir konuda da söz alınıp konuşulmaması gerekmektedir.

Peki, belediye meclisinin gündemini ilgilendirmeyen konulara ilişkin olarak meclis toplantısı esnasında görüş beyan eden meclis üyelerinin bu hakkına müdahale edilebilir mi? Müdahale edilir ise bu fikir hürriyetinin engellenmesi olarak değerlendirilebilir mi?

Belediye meclisinde düzenin sağlanması konusu meclis başkanının sorumluluğundadır. Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 12 nci maddesine göre; meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür.

Yine aynı hükme göre, söz alan meclis üyeleri için yasak olan hususlar belirlenmiştir: Buna göre; meclis görüşmeleri sırasında söz alan üyenin;

- Konu dışına çıkması,
- Kişiliğe dokunur söz söylemesi,
- Diğer üyelerin hatibin sözünü kesmesi ve
- Meclisin düzenini bozacak davranışta bulunması yasaktır.

Buna göre; gündem maddeleri üzerine söz alan üyelerin konu ile sınırlı kalarak konuşması zorunludur.

Dolayısıyla söz alan meclis üyelerinin gündem maddesi dışında konuşması, hele hele kanunen yasaklanan siyasi konularda fikir beyan etmesi kesinlikle mümkün değildir.

Peki bu saydığımız hususlara aykırı davranan meclis üyeleri hakkında hangi işlemler yürütülebilir? Buna aykırı davranan üyeler, başkan tarafından uyarılır, buna rağmen davranışlarında ısrar eden üye başkanın talimatıyla görevliler tarafından meclisten çıkarılır.

Meclis görüşmeleri sırasında sükûnetin bozulması durumunda başkan tarafından ilgililere ihtarda bulunulur. Görüşmelere devam edilemeyeceğinin anlaşılması halinde başkan oturuma ara verebileceği gibi görüşmeleri bir sonraki birleşime erteleyebilir.

IV- Sonuç

Belediye meclisinin düzeninin sağlanması sorumluluğu belediye meclisine başkanlık eden belediye başkanı veya onun bulunmaması halinde meclis başkan vekiline aittir.

Meclis başkanı, yukarıda belirtilen durumların ortaya çıkması veya meclisin karar alamayacağı konulara ilişkin görüşlerin ifade edilmesi halinde müdahale hakkına sahiptir. Bu müdahale hakkı, söz hakkını kesmek, bu uyarıya riayet edilmemesi halinde

o üyeyi meclis dışına çıkarmak, bunun sonucunda da meclis toplantısının sağlıklı yürümeyeceğinin anlaşılması halinde meclis toplantısını iptal etme yetkileri kapsar.

Bu durum fikir hürriyetinin engellenmesi değil, kanunun koyduğu kuralların uygulanması ve nizamın sağlanması ile ilgili bir husustur. Aksi durum, meclis toplantılarının amacından uzaklaşması ve kanuni gereklerin ihlal edilmesi sonucunu doğuracaktır. Bu durum, TBMM dahil her toplantı için de geçerli değil midir zaten?

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA